

Sygn. akt: I C 640/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2024 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Suchecki
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Bycka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 kwietnia 2024 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa B. M.

przeciwko M. B.

o zapłatę

- oddala powództwo;
- zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 6 917 zł (sześć tysięcy dziewięćset siedemnaście złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku tytułem zwrotu kosztów procesu;
- nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 727,34 zł (siedemset dwadzieścia siedem złotych i 34/100).

SSO Piotr Suchecki

Sygn. akt IC 640/22

UZASADNIENIE

B. M. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od M. B. kwoty 156 666 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 lutego 2022 r. Wyjaśniła, że dochodzi od pozwanego uzupełnienia zachowku należnego jej po śmierci ojca strona, a obliczonego w oparciu o wartość darowizn, jakimi za życia rozdysonował cały swój majątek. Oświadczyła, że w drodze darowizny otrzymała od ojca nieruchomości o wartości 82 000 zł, a pozwany otrzymał nieruchomości o wartości 1 350 000 zł, a zatem łącznie wartość majątku na potrzeby obliczenia zachowku wynosiła 1 432 000 zł. Jako jedna z trzech uprawnionych powinna otrzymać zachówek o wartości 238 666 zł, co przy uwzględnieniu wartości uzyskanej darowizny, uprawnia ją do dochodzenia roszczenia uzupełniającego od pozwanego.

M. B. domagał się oddalenia powództwa w całości. Potwierdził przedstawione przez powódkę okoliczności faktyczne, za wyjątkiem wartości darowanych stronom nieruchomości. Wskazując na stan faktyczny i prawny nieruchomości z chwili darowizny oświadczył, że nieruchomości darowana powódce szacuje na 117 390 zł, a nieruchomości, którą on został obdarowany szacuje na 576 210 zł. Zestawiając te wartości podnosił, że wartość darowizny na rzecz powódki wyczerpuje należny jej zachówek.

Stan faktyczny

W dniu 9 października 2008 r. J. B. darował swojej córce B. M. prawo własności nieruchomości, stanowiącą niezabudowaną działkę nr (...), o powierzchni 0,0903 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi Księgę Wieczystą nr (...).

W dniu 4 lutego 2011 r. J. B. darował swojemu synowi M. B. prawo własności nieruchomości, składającej się z działek nr (...), o powierzchni 1,2792 ha, zabudowanej domem mieszkalnym i budynkiem gospodarczym, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi Księgę Wieczystą nr (...).

W dniu 5 czerwca 2019 r. J. B. zmarł, a spadek po nim na mocy ustawy nabyli – jego żona D. B., jego córka B. M. i jego syn M. B. – po 1/3 części każdy.

Darowizny nieruchomości dokonane na rzecz dzieci wyczerpywały cały majątek J. B.

W dniu 7 lutego 2022 r. B. M. wystosowała do M. B. wezwanie do zapłaty kwoty 156 333 zł tytułem należnego zachowku w terminie 7 dni, a w dniu 15 marca 2022 r. wystosowała do pozwanego przedsądowe wezwanie do zapłaty tej kwoty.

okoliczności niesporne

Aktualna wartość nieruchomości, będącej przedmiotem darowizny na rzecz powódki, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi Księgę Wieczystą nr (...), według jej stanu faktyczno-prawnego z chwili darowizny, wynosi 112 000 zł.

Aktualna wartość nieruchomości, będącej przedmiotem darowizny na rzecz pozwanego, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi Księgę Wieczystą nr (...), według jej stanu faktyczno-prawnego z chwili darowizny, wynosi 134 000 zł.

opinia biegłej A. D. – k. 82-149, 183-188 i zapis rozprawy z dnia 5 kwietnia 2024 r.

Ustaleń w zakresie stanu faktycznego przyjętego za podstawę przeprowadzonych rozważań sąd dokonał kierując się dyrektywami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c. i mając na uwadze, że wszystkie istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, za wyjątkiem wartości darowanych nieruchomości, mają charakter niesporny. Dla ustalenia stanu faktyczno-prawnego darowanych stronom nieruchomości według chwili dokonania tych darowizn oraz ustalenia ich aktualnej wartości decydujące znaczenie miała opinia biegłej rzeczoznawcy A. D.. Jej opinia, uzupełniona pisemnymi, a także ustnymi wyjaśnieniami, wobec zawartych w niej jasnych i logicznych, a przede wszystkim stanowczych wniosków, wyprowadzonych z analizy całokształtu okoliczności sprawy zasługiwała na pełną aprobatę. W opinii tej nie sposób doszukać się jakichkolwiek nieścisłości, jest ona wynikiem wnikliwego przeanalizowania danych i pomiarów a także osobistych oględzin nieruchomości oraz doświadczenia zawodowego biegłej, która od wielu lat specjalizuje się w swojej dziedzinie. Zauważyć należy, że biegła dokonała kompleksowej analizy stanu nieruchomości pod względem faktycznym i prawnym, weryfikując dane obowiązujące w chwili darowizn co do charakteru nieruchomości, ich zagospodarowania i przeznaczenia w rejestrach i bazach zdjęć. Precyzyjnie wyjaśniła metodologię wyceny nieruchomości, jak ich obciążeń. W swoich wyjaśnieniach, zwłaszcza zaprezentowanych na rozprawie, biegła udzieliła wyczerpującej i jednoznacznej odpowiedzi na wszystkie zgłaszane przez powódkę zarzuty. Wyjaśnienia udzielone przez biegłą skutkowały gołosłownym oświadczeniem powódki o podtrzymywaniu dotychczasowych zastrzeżeń. Natomiast dla sądu rzetelne i kompletne wyjaśnienia biegłej stanowiły asumpt do wykorzystania tej opinii w ramach czynionych ustaleń i podejmowanych rozstrzygnięć. W judykaturze wielokrotnie podkreślano, że sąd nie ma obowiązku przeprowadzania dowodu z opinii kolejnego biegłego z tej przyczyny, że dotychczasowa opinia była dla strony niekorzystna oraz gdy strona nie zgadza się z wnioskami opinii już wydanej w sprawie i nie uznaje argumentacji biegłego co do podnoszonych przez nią zarzutów /vide np. wyrok Sądu Najwyższego z dn. 21 maja 2014 r. sygn. II CSK 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 8 maja 2014 r. sygn. I ACa 1178/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 23 kwietnia 2014 r. sygn. I ACa 71/14/. Opinia biegłej A. D., uzupełniona jej wyczerpującymi

wyjaśnieniami, nie zawiera żadnych istotnych luk, odpowiada w koniecznym zakresie na postawione pytania tezy dowodowej, jest jasna, zrozumiała i należyście uzasadniona. Nie było zatem podstaw do dyskwalifikacji opinii tej biegłej i dlatego wniosek pozwanej o przeprowadzenie dowodu z udziałem innego biegłego sąd pominął na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., jako zmierzający do zbędnego przedłużenia postępowania. Sąd na tej samej podstawie pominął wnioskowany ostatecznie tylko przez powódkę dowód z przesłuchania stron, albowiem w kontekście poczynionych dotychczas ustaleń wynikających z przeprowadzenia tego dowodu nie miało już znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzało do jego nieuzasadnionego przedłużenia. Należy przy tym wyjaśnić, że zgodnie z art. 299 k.p.c. dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny i jego przeprowadzenie jest uzasadnione tylko, gdy miałby służyć ustaleniu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a które nie zostały wyjaśnione mimo przeprowadzenia innych dowodów albo z powodu braku innych środków dowodowych. W innych przypadkach przeprowadzenie dowodu z zeznań stron jest zbędne, a nawet niedopuszczalne (wyrok SN z 18.08.1982 r., I CR 258/82). Dowód z przesłuchania strony nie służy też kwestionowaniu innych dowodów i nie ma charakteru obligatoryjnego w sprawach cywilnych, a ocena, czy konieczne jest jego przeprowadzenie, należy do sądu (wyroki SN: z 18.02.2010 r., II CSK 369/09, z 28.11.1997 r., II CKN 457/97).

Sąd zważył

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem wartość darowizny, jaką powódka otrzymała od spadkodawcy wyczerpuje należy jej zachówek (art. 991 § 2 k.c.).

Z opinii biegłej, niekwestionowanej w tym akurat zakresie przez żadną ze stron wynika, że powódka otrzymała od spadkodawcy darowiznę, która według stanu faktycznego i prawnego z chwili jej dokonania, przedstawia wartość 112 000 zł.

Spór dotyczył jedynie wartości darowizny, jaką otrzymał pozwany. Z opinii biegłej wynika, że według stanu faktycznego i prawnego z chwili jej dokonania, przedstawia on wartość 134 000 zł.

Zgodnie z regułami określonymi w art. 991 § 1 k.c. w zw. z art. 993 § 1 k.c. i 100 § 1 k.c., przy przyjęciu tych wartości nieruchomości, darowizna którą powódka otrzymała przewyższa wartość należnego jej zachowku.

Powódka bezzasadnie kwestionowała wartość nieruchomości, jaką w drodze darowizny otrzymał pozwany. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 995 § 1 k.c. wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku. W chwili dokonania darowizny nieruchomość powoda stanowiła jednolite funkcjonalnie gospodarstwo rolne i tak była użytkowana oraz oznaczona w obowiązującym wówczas miejscowym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W dacie darowizny w 2011 nie sposób było przewidywać jak ukształtują się realia faktyczno prawne tej nieruchomości w przyszłości. W szczególności nie można oceniać „potencjału” nieruchomości z punktu widzenia wiedzy dzisiejszym sposobie jej wykorzystywania. Stanowisko powódki bazujące na takim założeniu, oczekującym wyceny nieruchomości pod kątem „potencjału”, który w istocie ujawnił się po dokonaniu darowizny, jest niczym nieuprawnione, całkowicie abstrahuje od zasad wyceny majątku na potrzeby zachowku i byłoby sprzeczne z metodologią wyceny wartości nieruchomości. Pozwany otrzymał od ojca gospodarstwo rolne, składające z trzech działek gruntowych, z których jedna zabudowana była domem, w którym mieszkali darczyńca z żoną, druga o pomijanym znaczeniu (7m²) i funkcjonalnie związana z domem oraz trzecia stanowiąca rolę, z częścią przeznaczoną pod zabudowę jednorodziną. Kompleksowo wszystkie te działki składały się funkcjonalnie na jedno gospodarstwo rolne. To właśnie gospodarstwo pozwany otrzymał w formie darowizny, z obciążeniem służebnością na rzecz rodziców. Pozwana otrzymała wolną od obciążeń nieruchomość budowlaną. W chwili dokonywania darowizny na rzecz dzieci (stron postępowania) J. B. dokonał na ich rzecz przysporzenia o porównywalnej wartości. Część nieruchomości darowanej pozwanemu zmieniła swoje przeznaczenie dopiero w 2018 r. po uchwaleniu (...), co w chwili darowizny było okolicznością nieznaną i niepewną. Powódka starała się kwestionować wartość obciążenia nieruchomości pozwanego służebnością na rzecz rodziców, którą biegła prawidłowo wyceniła na 246 000 zł. Biegła wyjaśniła, że prawo to winno być liczone z uwzględnieniem całej nieruchomości, z uwagi na jej charakter jako całościowego gospodarstwa rolnego, co jest uzasadnione miejscowymi zwyczajami. Wartość tej

służebności nie ma jednak istotnego znaczenia, albowiem nawet przy jej całkowitym pominięciu i przyjęciu wartości przedmiotu darowizny na rzecz pozwanego bez tego ciężaru, tj. 380 000 zł, to i tak darowizna, jaką otrzymała powódka wyczerpywałaby należny jej zachówek – $(380\ 000\ \text{zł} + 112\ 000\ \text{zł} = 492\ 000\ \text{zł}) : 3 : 2 = 82\ 000\ \text{zł}$.

Wobec powyższego powództwo należało oddalić, a o kosztach postępowania pomiędzy stronami sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadami dotyczącymi obowiązku zwrotu kosztów niezbędnych do celowego prowadzenia procesu oraz odpowiedzialności za jego wynik, opierając się przy tym na treści art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na kwotę zasądzoną na rzecz pozwanego tytułem zwrotu poniesionych przez niego kosztów procesu złożyły się zaliczka na poczet kosztów biegłej (1500 zł), wynagrodzenie pełnomocnika w stawce minimalnej za prowadzenie sprawy przed sądem pierwszej instancji (5 400 zł) oraz opłata skarbową od złożonego dokumentu pełnomocnictwa (17 zł).

O należnych Skarbowi Państwa kosztach, wynikających z obowiązku pokrycia wydatków na wynagrodzenie biegłej (wyniosły one 3 403,44 zł i 323,90 zł), które nie znalazły pokrycia w uiszczonych przez strony zaliczkach (po 1500 zł każda ze stron), zgodnie z wynikiem procesu, sąd rozstrzygnął na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1144), nakazując pobranie od powódki kwoty 727,34 zł.

SSO Piotr Suchecki